

Pakolaisten vastaanottoon varautuminen ja kuntapaikoista päättäminen 2026

Kaupunginhallitus 17.11.2025
66/04.03.01.01/2025

Valmistelija

Kotoutumispäällikkö Pia Salonen

Pohjanmaan ELY-keskus esittää 8.9.2025 päivätyllä kirjeellä, että kunnat varautuisivat pakolaisten vastaanottoon. Osana varautumista kuntia pyydetään tekemään päätöksiä kuntapaikoista. Oheisaineistona ELY-keskuksen esitys pakolaisten vastaanottoon varautumisesta ja kuntapaikoista päättämisestä.

Kuntapaikkoja tarvitaan vuonna 2026 pakolaiskiintiössä saapuville, alaikäisenä ilman huoltajaa tulleille sekä kotikunnan saaneille tilapäistä suojelua saaville.

Kuntapaikalle osoitetaan aina kiintiöpakolaiset ja haavoittuvassa asemassa olevat, esimerkiksi alaikäiset ilman huoltajaa Suomeen saapuneet ja erityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja tarvitsevat henkilöt. Kuntapaikkatarpeen arvioi vastaanottokeskus. Kunta vastaa asunnon ja palveluiden järjestämisestä kuntapaikalle vastaanottamalleen henkilölle. Kuntien tulee kuitenkin varautua järjestämään palvelut myös henkilöille, jotka siirtyvät kuntaan itsenäisesti.

Valtakunnallisesti tavoitteena on, että oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat ja ne kotikunnan saaneet tilapäistä suojelua saavat, asettautuisivat asumaan alueille, joissa he oleskelevat jo ennen oleskeluluvan ja kotikunnan saamista. Pakolaiskiintiössä valittavien henkilöiden kuntiin sijoittamista ohjataan alueellisten kiintiöiden avulla.

Maahanmuuttoviraston ennakointivirasto on arvioinut uusien tilapäistä suojelua hakevien määräksi 8000-12000 vuonna 2025, ja on mahdollista, että myös vuonna 2026 hakijoita olisi saman verran. Vuonna 2025 on valtakunnallisesti rekisteröity 5914 kuntaan siirtynyttä tilapäisen suojelun asiakasta. Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella oli syyskuun 2025 alussa vastaanottojärjestelmässä 1017 tilapäistä suojelua saavaa.

Tilapäisen suojelun soveltaminen perustuu Euroopan neuvoston päätökseen, jolla tilapäistä suojelua on jatkettu 4.3.2027 saakka. Tilapäistä suojelua saavat henkilöt voivat hakea kotikuntamerkintää vuoden oleskelun jälkeen ja siirtyvät sen myötä pois vastaanottojärjestelmästä kuntien palvelujen piiriin. Kotikunta tuo tilapäistä suojelua saavalle kuntalaisen oikeudet ja velvollisuudet, kuten subjektiivisen päivähoito-oikeuden, oikeuden käyttää hyvinvointialueen tarjoamia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita sekä oppivelvollisuuden. Tilapäistä suojelua saava, jolla ei ole

kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa, on vastaanottopalvelujen piirissä esim. Kotokunta Oy:ssä.

Kotikunnan saaneiden tilapäistä suojelua saavien lisäksi kuntien tulee varautua oleskeluluvan saavien turvapaikanhakijoiden ja pakolaiskiintiössä valittavien henkilöiden vastaanottoon. Hallitus on esittänyt vuoden 2026 pakolaiskiintiöksi koko Suomeen 500 henkilöä, joka vahvistuu joulukuussa 2025.

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten asumisen järjestämisvastuu on kotoutumislain muutoksella siirretty kunnalta hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien. Kokkolassa toimii Babandon 21-paikkainen alaikäisyksikkö sekä 7-paikkainen hyvinvointialueen perheryhmäkoti.

Uusi laki kotoutumisen edistämisestä astui voimaan 1.1.2025.

Uuden lain mukaan kunta vastaa peruspalvelujen lisäksi;

- osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnista sekä kotoutumissuunnitelman laatimisesta, tarvittaessa monialaisesti yhdessä hyvinvointialueen kanssa
- monikielisestä yhteiskuntaorientaatiosta
- kotoutumiskoulutuksesta ja siihen sisältyvästä kielitaidon päättötestauksesta
- koulutuksista ja palveluista, jotka edistävät suomen ja ruotsin kielen osaamista, luku- ja kirjoitustaitoa, yhteiskunta- ja työelämävalmiuksia sekä työllistymistä ja yrittäjyyttä.

Kunnan vastuulla on myös tarjota kotoutumisajan ohjausta ja neuvontaa. Kunta on velvollinen järjestämään edellä mainitut palvelut muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea saaville kotoutujille, jotka eivät ole työllisyyspalvelujen piirissä. Kunta voi tarjota palveluja myös muille maahanmuuttajille.

Kunnan tulee huomioida mahdolliset aikuisten perusopetuksen tarpeessa olevat henkilöt. Lisäksi kunnan on varauduttava tarjoamaan 16–17-vuotiaille oppivelvollisille heille sopivaa koulutusta suomen tai ruotsin kielen oppimiseksi ja jatko-opintoihin pääsemiseksi.

Kokkolan kaupungin kotoutumispalvelut vastaavat peruspalveluiden lisäksi Suomessa asumiseen ja toimimiseen perehdyttämisestä, viranomaispalveluihin ohjaamisesta ja neuvonnasta sekä alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman laatimisesta työvoiman ulkopuolisille henkilöille. Kotoutumispalveluihin kuuluu lisäksi kaikille maahan muuttaneille tarkoitettu tieto-neuvonta ja ohjauspalvelu Welcome office.

Pohjanmaan ELY-keskus toivoo, että alueen kunnat tulisivat laajasti mukaan vastaanottotyöhön. Jokaisen kunnan tulisi varautua ottamaan vastaan vähintään kunnassa jo nyt asuvat tilapäistä suojelua saavat, joita tällä hetkellä Pohjanmaan ELYn alueella on 1600. Näistä osa tulee tarvitsemaan kuntapaikan. Kuntapaikkoja tarvitaan myös pakolaiskiintiössä tuleville, joita on allokoitu Pohjanmaan ELYn alueelle 136 henkilöä vuonna 2026. Kuntapaikoille ohjataan aina kiintiöpakolaiset sekä haavoittuvassa

asemassa olevat, esimerkiksi alaikäiset ilman huoltajaa tulleet tai henkilöt, joilla erityisiä tarpeita sosiaali- ja terveyspalveluille. Kunta vastaa asunnon ja palveluiden järjestämisestä kuntapaikalle ohjatulle henkilölle.

Pakolaisten kuntaan sijoittaminen perustuu kunnan ja ELY-keskuksen väliseen sopimukseen. Vuonna 2024 laaditut sopimukset ovat toistaiseksi voimassa, eikä niitä tarvitse uusida. Pakolaisista maksetaan kunnalle valtionosuuksia muiden kuntalaisten tapaan. Tämän lisäksi valtio korvaa pakolaisten vastaanottoa koskevan sopimuksen tehneille kunnille pakolaisista aiheutuvia kustannuksia kotoutumislain mukaisesti. Kunnalle voidaan maksaa korvauksia itsenäisesti kuntaan muuttavista sekä kuntapaikalle muuttavista pakolaisista. Vastaanottosopimuksen lisäksi korvausten maksaminen edellyttää kotoutumislain mukaista kotouttamisohjelmaa.

Pohjanmaan ELY-keskus pyytää kuntia ilmoittamaan vuoden 2026 kuntapaikat kiintiöpakolaisille, tilapäistä suojelua saaneille ja alaikäisille ilman huoltajaa saapuneille 5.12.2025 mennessä.

Kaupunginvaltuusto on aiemmin (kv 1.2.2016 § 9) päättänyt, että kiintiöpakolaisten vastaanottomäärää lisätään 30:een vuosittain v. 2016 alkaen. Pakolaisten vastaanoton valmistelussa on lähdetty siitä, että kuntapaikkamäärää ei muuteta, mutta 30 kuntapaikkaa jaetaan siten, että Kokkola tarjoaa kiintiöpakolaisille 20 kuntapaikkaa ja tilapäistä suojelua saaville 5 sekä alaikäisille ilman huoltajaa maahan saapuneille, jotka tarvitsisivat perheryhmäkotimajoitusta 5 kuntapaikkaa. Kokkola ei tarjoa kuntapaikkoja oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille eikä kiireellistä uudelleensijoitusta tarvitseville kiintiöpakolaisille.

Vastauksessa valtuustoaloitteeseen 28.4.2025 (§ 200) todettiin mm., että kunta päättää/lausuu ainoastaan kiintiöpakolaisten/kuntapaikkojen määrästä, eikä pakolaisasioista yleisesti. Toteutuneet kiintiöpakolaisten määrät ovat Kokkolassa ovat olleet viime vuosina huomattavan pienet. Näin ollen on tarkoituksen mukaista, että valtuusto linjaa valtuustokausittain kiintiöpakolaisten määrän. Toimivalta ilmoittaa ELY-keskukselle vuosittain annetaan kaupunginhallitukselle.

Kaupunginjohtaja

Kaupunginhallitus päättää esittää kaupunginvaltuustolle, että

- 1 valtuusto linjaa, että kiintiöpakolaisten määrä vuositasona on yhteensä 30 kuntapaikkaa, joista 20 kiintiöpakolaisille ja 10 tilapäistä suojelua saaville/alaikäisinä ilman huoltajaa maahantulleille, jotka tarvitsevat ryhmäperhekotimajoitusta.
- 2 antaa kaupunginhallitukselle toimivallan ilmoittaa vuosittain kiintiöpakolaisten ja tilapäistä suojelua saavien määrän yllä olevan linjauksen mukaisesti.

Päätös